

Bydgoszcz, 30 października 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.30.2019.JDa/RK

**Pani
Zofia Krzemińska
Dyrektor
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Plac Odrodzenia 3
89-430 Kamień Krajeński**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 z późn.zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Plac Odrodzenia 3, 89-430 Kamień Krajeński (zwanym dalej MGOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 14, 16 października 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy.

na podstawie Upoważnienia Nr 571/2019 z dnia 30 września 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 13 października 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Zofii Krzemińskiej – Dyrektora MGOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Kamień Krajeński ww. zadanie realizuje MGOPS.

MGOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 26 marca 2009 r. przyjętego Uchwałą Nr XXIII/187/2009 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim. Dokument zmieniono Uchwałą Nr XXX/235/2013, w którym uwzględniono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 28 grudnia 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Dyrektora Nr 13/2018. W dokumencie ujęto strukturę organizacyjną Ośrodka, wyodrębniono Dział Wspierania Rodziny, co jest zgodne z art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

Wyszczególniono zadania Działu zgodnie z art.15 ustawy o wspieraniu rodziny.

Burmistrz Gminy Kamień Krajeński Upoważnieniem Nr 20/2011, z dnia 21 grudnia 2011 r., upoważnił Dyrektora MGOPS p. Zofię Krzemińską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letnie Gminne Programy Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 przyjęty Uchwałą Nr XXXI/189/2017 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 28 września 2017 r.

Głównym celem bieżącego programu jest stwarzanie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych. Program zawiera diagnozę środowiska lokalnego, dane statystyczno-diagnostyczne, które pozwoliły na określenie celów szczegółowych. Do każdego zadania przypisano wskaźnik, termin realizacji oraz wskazano realizatora.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor MGOPS składała coroczne sprawozdania z działalności Ośrodka, w tym również z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdanie za rok 2017 zostało przekazane do Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim w terminie określonym w ustawie. Natomiast sprawozdanie za rok 2018 zostało złożone po terminie.

W okresie objętym kontrolą MGOPS zatrudnił jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2014 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2017 r. 15 rodzin, w tym 1 przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 6 rodzin, w tym 1 przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,

- w 2019 r. (do dnia kontroli) 7 rodzin, w 1 przypadku rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd, przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiadał wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W *zakresie czynności* asystenta uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4 lit. b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Kamień Krajeński tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Pracownik socjalny w części wywiadu środowiskowego wnioskował do Dyrektora ośrodka o przyznanie asystenta. Dyrektor po wnikliwej analizie sytuacji rodziny oraz rozmowie z pracownikiem socjalnym przydzielał pomoc w powyższej formie i odnotowywał ten fakt w planie pomocy wywiadu środowiskowego, zatwierdzonym przez Kierownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podpisanie zgody przez rodzinę uważa się za początek współpracy. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: plan pracy z rodziną, harmonogram działań wykonywany co pół roku, sprawozdania półroczne z pracy asystenta, miesięczny rejestr wizyt asystenta rodziny w środowisku zawierający informacje o pracy w danej rodzinie, dziennik wizyt w środowisku rodzinnym, notatki służbowe oraz sprawozdanie na zakończenie współpracy z rodziną.

U rodziny XX nie została zachowana ciągłość prowadzenia dokumentów – w miesięcznym rejestrze wizyt asystenta rodziny w środowisku. Luki w dokumentacji wynikały z tego, iż asystent prowadził notatki w swoim prywatnym zeszycie i nie zdążył uzupełnić ww. dokumentów. Pouczono, aby prowadzić dokumentację rodzin na bieżąco, z zachowaniem zasad systematyczności i rzetelności.

Asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, co jest zgodne z art. 15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Plany pracy opracowywane były wspólnie z rodziną po dokonaniu oceny sytuacji rodziny. Sporządzano także harmonogramy działań, które zawierały przewidywane efekty oraz uwzględniały terminy realizacji działań, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy przez okres trzech miesięcy, wizytując środowisko średnio raz w miesiącu. Asystent sporządza z każdej wizyty notatkę służbową. O zamiarze prowadzenia monitoringu rodzina informowana jest podczas spotkania podsumowującego współpracę.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu zostaje podjęta na podstawie półrocznych sprawozdań asystenta z dotychczasowej pracy z rodziną. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy, zmiany miejsca zamieszkania oraz braku współpracy przez rodzinę.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników MGOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: policją, oświatą, służbą zdrowia, kuratorami, prokuraturą. W zależności od problemów i potrzeb rodziny, podejmowane są dalsze działania.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny, w których wystąpiło zjawisko przemocy zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, policja, kurator, przedstawiciele oświaty, służby zdrowia, terapeuci. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia, w tym założono „Niebieską Kartę”, opracowano indywidualny plan pracy z rodziną, w celu ustalenia sytuacji poszczególnych członków rodziny w związku z występowaniem przemocy, udzielano rodzinie wsparcia i systematycznie wizytowano środowisko.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Kamień Krajeński w okresie objętym kontrolą funkcjonowała jedna placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Świetlica Środowiskowa „Promyczek” prowadzona jest w formie opiekuńczej, przeznaczona jest dla 15 dzieci w wieku od 6 do 13 lat. Placówka czynna jest dwa razy w tygodniu w godzinach popołudniowych. W świetlicy prowadzone są zajęcia integracyjne, plastyczne taneczno-sportowe, edukacyjne (pomoc w odrabianiu lekcji), kulinarne, rozwijające zainteresowania indywidualne i kształtujące prawidłowe postawy społeczne. Plan zajęć uwzględnia potrzeby dzieci.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują również świetlice wiejskie prowadzone przez Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kamieniu Krajeńskim. Szkoły organizują dla dzieci sportowe zajęcia pozaszkolne na Orliku. Dzieci z terenu gminy mogą również skorzystać z kolonii letnich organizowanych przez Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kamieniu Krajeńskim oraz Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3 lit. b i 4 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Kamień Krajeński nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem oraz nie była prowadzona kampania informująca środowisko lokalne o możliwościach pełnienia funkcji rodzin wspierających.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Kamień Krajeński zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, terapeutycznego, pedagogicznego, psychologicznego). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Dyrektor MGOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 147 288,06 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 142 126,93 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 103 245,81 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Współpraca polega na wzajemnych kontaktach, wymianie informacji. Asystent bierze udział w Okresowych Ocenach Sytuacji Rodziny, współpracuje z koordynatorem przy tworzeniu planu pracy z rodziną.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 13 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 22 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 27 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 30 stycznia 2019 r.
- e) za I półrocze 2019 r. w dniu 4 lipca 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1195).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MGOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, MGOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Dyrektor MGOPS p. Zofia Krzemińska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Dopełniać obowiązku składania radzie gminy, w terminie do 31 marca każdego roku, rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeb związanych w tym zakresie, zgodnie z art.179 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)